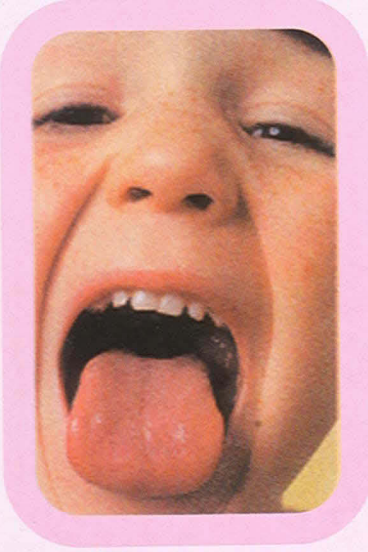

Beşinci Tat Umami

İnsan dilinin dört farklı tadı alabildiğini hepimiz biliriz: Tatlı, ekşi, acı ve tuzlu. Yiyip içtiğimiz besinlerin tatları da bu dördünün karışımıdır. Ancak, tat konusunda bilmediğimiz çok şey var. Bu konunun uzmanları, bir yemeğin tadını belirlemede yemeğin kokusunun, ağızda nasıl hissedildiğinin ve lokmaları çiğnerken çıkan seslerin bile etkili olduğunu belirtiyorlar. Son yıllarda kimi uzmanlar bu dört tattan başka beşinci bir tat daha olduğunu ileri sürüyorlar. Bu tada *umami* deniyor. *Umami*, Japonca bir sözcük. Japon

kültüründe çok öteden beri bilinen *umami*, nefis, lezzetli, iştah açıcı gibi anlamlarda kullanılıyor. Japonlar, *umami* sözcüğünü kimi zaman da çok güzel bir tat alan kişinin duygusunu tanımlamak için kullanıyorlar. Araştırmacılar, *umami* adı verilen tadın, besinlerdeki bazı maddelerden kaynaklandığını düşünüyorlar. Bu maddelerden biri de, cips gibi hazır besinlerde tad artırıcı olarak kullanılan "monosodyum glutamat". Monosodyum glutamat içeren besinleri yedikçe daha fazla yiyoruz.

<http://www.quinion.com/words>

Suyosunu Ormanları

Okyanus kıyılarındaki ılık bölgelerde yaşayan dev suyosunlarından oluşan ormanlardan söz ediyoruz elbette. Suyosunları, fotosentez yoluyla oksijen üreten canlılardır. Suyosunlarının oluşturduğu ormanlar, mikroskobik canlılardan deniz atlarına değin birçok canlı türüne, hattâ bazı balinalara ev sahipliği yapar. Bu canlıların kimisi suyosunlarıyla beslenirken, kimisi de suyosunu ormanını düşmanlarından gizlenmek için kullanır. Kimi canlılar da bu ormana gizlenerek yiyeceklerinin ayaklarına gelmesini beklerler. Bu ormanlarda çabuk bozulabilen bir yaşam dengesi vardır. Örneğin, suyosunlarıyla beslenen denizkestanelerini yiyen ıstakoz gibi hayvanların aşırı avlanma nedeniyle azalması bu dengeyi bozabilir. Çünkü, ıstakozların sayısı azalınca denizkestanelerinin sayısı artmaya başlar. Bu da

daha çok suyosununun yeneceği anlamına gelir. Suyosunlarının azalması, yeryüzündeki oksijenin azalmasıyla sonuçlanabilir.

<http://www.whyfiles.org>

ne

Çocuklar da Mars Araştırmalarına Katılıyor

ABD'deki Arizona Üniversitesi ve NASA'nın Jet İtke Laboratuvarı, bilim adamlarının ve öğrencilerin Mars araştırmalarında kullanacakları yeni bir merkez kuruyorlar. Bu merkez, NASA'nın Mars projesi dışında çalışan bilim adamlarının, üniversite öğrencilerinin ve orta öğretim öğrencileriyle öğretmenlerinin de gezegen araştırmalarında kullanılan araç ve verilerden yararlanması için kuruluyor. Böylece, orta öğretim öğrencileri de, başka bir gezegenin bilimsel keşfine katılabilecek. Bu çalışmalara katılacak öğrenciler önce Mars'ın hangi bölgesinin fotoğrafını çekmek istediklerine ve elde edecekleri verileri nasıl kullanacaklarına ilişkin bir öneri oluşturacaklar. Daha sonra, yeni merkeze gelerek bilim adamlarıyla birlikte bu görüntülerin alınması ve incelenmesi üzerinde çalışacaklar.

<http://clasdean.la.asu.edu/news>

Balinaların Evrimi

Bundan milyonlarca yıl önce balinaların gelişmiş bacakları vardı. Paleontologlar balinaların, 50 milyon yıl önce yaşamış *Ambulocetus*'a benzeyen dört bacaklı memelilerden evrimleşmiş olduğunu düşünüyorlar. Ancak, bu evrimleşmenin tam olarak ne zaman gerçekleştiği bilinmiyordu. Los Angeles'taki Doğa Tarihi Müzesi'nden bilim adamlarının bulduğu yeni fosiller, bu durumu açıklığa kavuşturdu. Bilim adamlarının bulduğu fosilleşmiş kemikler, *Ambulocetus*'tan daha kısa bacaklı bir memeliye ait. Günümüzden 27 milyon yıl önce yaşamış bu canlının bacaklarının kısa olması, bilim adamlarının, balinaların bu memeliden köken aldığını düşünmelerine neden olmuş.

<http://www.sciam.com>

Tuşsuz Piyano

Tuşları olmayan piyano olur mu demeyin. Bu elektronik piyano, yalnızca bildiğimiz notaları değil, notalar arasında yer alan sonsuz sayıdaki sesi de çıkarabiliyor. Illinois Üniversitesi'nden Lippold Haken adlı araştırmacının geliştirdiği bu tuşsuz piyanoda, tuşların olması gereken yerde bir kumaş var. Bu piyanoyu çalan kişi, parmaklarını bu kumaşın üzerinde gezdiriyor. Parmaklar bu yüzeyin üzerinde sağa sola kaydırıldığında, keman çalarken olduğu gibi istenilen ses çıkarılabiliyor. Parmakların ileri geri oynatılmasıyla da sesin yüksekliği ayarlanabiliyor. Haken bu piyanodan yalnızca altı tane üretmiş. Çalması çok zor olduğu için insanların onu satın almak isteyeceklerini düşünmüyor.

www.techreview.com